Evaluatie pilot informele gezamenlijke adviescommissie Avres en Waardlanden

Onderwerp	:	Advies en evaluatie gemeenschappelijke adviescommissies
Memo aan	:	Presidia en gemeenteraden
Memo van	:	Adviescommissie Avres en Waardlanden

Beste,

Hierbij ontvangt u de evaluatie van de twee pilots over de informele gezamenlijke adviescommissies Avres en Waardlanden. Ook is vanuit de evaluatie een gezamenlijk advies geformuleerd voor het vervolg in de nieuwe raadsperiode.

Aanleiding

In 2024 is aan de presidiums van de deelnemende raden gevraagd om akkoord te gaan met een pilot voor een gezamenlijke adviescommissie voor Avres. Later is besloten om ook voor Waardlanden een pilot te starten met een vergelijkbare werkwijze. Afgesproken is om na afronding van beide pilots de werkwijze en samenstelling van de adviescommissies te evalueren.

De adviescommissie Avres is vijf keer bij elkaar gekomen. Deze bijeenkomsten stonden in het teken van kennismaken, oefenen met de Zomernota, verdieping in Avres en het uitbrengen van twee technische adviezen over financiële stukken. De adviescommissie Waardlanden kwam twee keer bij een, voor een kennismaking en het uitbrengen van een technisch advies over de financiële stukken. De adviezen zijn gericht aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en zijn bedoeld om mee te wegen bij de lokale besluitvorming over de in te dienen zienswijzen.

Er is voor gekozen om de evaluatie van beide pilots in gezamenlijkheid uit te voeren. Deze is gehouden op 26 november 2025. In dit document staat een overzicht van de belangrijkste constateringen en aandachtspunten, het effect en een advies voor het vervolg.

Constateringen

In een gezamenlijke evaluatie bijeenkomst met leden van beide commissies zijn de volgende constateringen gedaan:

- Overall is er een positief beeld over de werking en het instrument informele gezamenlijke adviescommissie.
- De samenwerking verliep soepel en harmonieus en biedt perspectief.

- Het elkaar kennen en ontmoeten heeft een bredere meerwaarde.
- Gezamenlijk optrekken heeft een versterkend effect op de grip / sturing op gemeenschappelijke regelingen.
- De pilot was te kort om hier een direct effect op te genereren en meten.
- De gekozen financiële en technische focus past bij de aard van de commissie.
- Politieke kleuring in adviezen moet worden voorkomen. De commissie ervaart dat dit in de pilot goed is gelukt en dat de adviezen technisch en inhoudelijk zijn gebleven.
- De adviescommissies adviseren aan de gemeenteraden en dat past ook bij de rol en insteek van de commissie.
- Het is aan gemeenten om risico's en financiële impact van GR'en te prioriteren en op basis daarvan te bepalen of een adviescommissie nodig is en of daarin geparticipeerd wordt.
- De tijdsbesteding voor commissieleden is behapbaar.
- De ervaring uit de pilot is dat juist de informele setting bijdraagt aan open gesprekken, snelle uitwisseling van informatie en praktische samenwerking tussen de deelnemende gemeenten.

Aandachtspunten

- Het moment waarop het advies wordt gedeeld met de gemeenteraden, vraagt aandacht. Dit kan voor of nadat het college een raadsvoorstel heeft toegezonden aan de gemeenteraad. Idealiter volgt het advies van de commissie na het college. Dit ter voorkoming dat adviezen al dan niet gedeeltelijk worden verwerkt in het raadsvoorstel. Gescheiden advisering maakt dat de weging van de adviezen bij de raden ligt.
- Er zijn in de deelnemende gemeenten verschillende tijdspaden met betrekking tot het besluitvormingsproces.
- De samenstelling van de commissies van twee raadsleden per gemeente fungeerde goed. Een mengeling van inhoudelijk deskundige en financieel deskundige heeft de voorkeur. De samenstelling van de gemeenschappelijke adviescommissie vraagt dus aandacht. Verbreding van de scope (bijvoorbeeld ook beleidsstukken) is voorstelbaar echter alleen als het een technisch en a-politieke insteek betreft. Financiën en beleid zijn niet met een schaartje te knippen en hebben altijd verbinding met elkaar.
- Informatief contact vanuit de commissie met bestuur/directie van een gemeenschappelijke regeling is mogelijk ten behoeve van technische informatievoorziening. De keuze om hier geen gebruik van te maken is ook goed werkbaar.
- Bij de (door)start van de commissie is het van belang om duidelijke afspraken te maken over scope en rolneming.
- Inzicht in het functioneren van de GR is waardevol. Om dit inzicht actueel te houden is het helpend om bestuursvergaderingen bij te wonen.
- Voortzetting van ondersteuning vanuit de griffies is nodig. In de pilotfase is de inzet vanuit de verschillende griffies fors geweest. Bij een structurele voortzetting ligt het voor de hand om te bezien of deze inzet kan worden afgeschaald en om duidelijke afspraken te maken over de verdeling van de werkzaamheden.

Effect

Bij alle betrokken gemeenten is nagegaan wat het effect was van de adviezen op de zienswijzen die ter besluitvorming voorlagen. De impact verschilde per gemeente en per verbonden partij. In algemene zin gold dat de adviezen niet automatisch leidden tot aanpassing van een zienswijze, maar wel duidelijk waarde hadden voor het debat, de onderbouwing en de politieke oordeelsvorming.

Bij de stukken van Avres leidden de adviezen zelden tot aanpassing van de zienswijze. Ze werden wel inhoudelijk benut. Raadsleden gebruikten de adviezen om gerichter vragen te stellen, en portefeuillehouders werden bevraagd op de punten die de adviescommissie had ingebracht. In enkele gevallen overwogen fracties naar aanleiding van het advies hun zienswijze aan te scherpen, ook als dit uiteindelijk niet werd doorgevoerd. Bij de stukken van Waardlanden was wél direct effect zichtbaar. In een aantal gemeenten zijn onderdelen uit de adviezen verwerkt in de zienswijzen middels aangenomen amendementen.

Advies

1. Gezien de gehouden evaluatie en gedane constateringen wordt geadviseerd om de informele gezamenlijke adviescommissie in de volgende raadsperiode voort te zetten en hier direct mee door te gaan in de nieuwe raadsperiode zodat een advies uitgebracht kan worden op de financiële stukken 2025/2027 van Avres en Waardlanden. De stukken worden reeds eind april 2026 verwacht. Evaluatie na twee jaar is gewenst.
2. Geadviseerd wordt om voor het vervolg te starten met de technische advisering van de financiële stukken. En in de twee jaar die volgen te onderzoeken of de scope verbreed kan worden. De aandachtspunten vanuit de evaluatie worden hierbij meegenomen.
3. Ook wordt geadviseerd om bij de voortzetting ook uit te gaan van een informele adviescommissie. Tijdens de periode van twee jaar wordt formalisering van de adviescommissie van Avres onderzocht. In het geval van Waardlanden is het niet mogelijk om een formele adviescommissie in te stellen omdat het een uitvoerings GR is.

Tot slot

Vanuit de commissie wordt uitgezien naar voortzetting en verzoeken om de hiervoor benodigde besluitvorming lokaal te organiseren en bij positief besluit de leden voor de adviescommissie in de nieuwe raadsperiode te benoemen.